

УДК 347.65/.68

 DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.1193970>
К.П. ГУМЕНЮК,

 суддя Вінницького міського суду Вінницької області,
 м. Вінниця, Україна

ХАРАКТЕРИСТИКА ІНСТИТУТУ ВІДУМЕРЛОСТІ СПАДЩИНИ

K.P. GUMENYUK,

 Judge, Vinnytsia City Court of Vinnytsia Oblast,
 Vinnitsa, Ukraine

CHARACTERISTICS OF THE ESCHEAT INSTITUTE

Поступове формування правового регулювання відносин відумерлості спадщини призвело до виникнення певної єдності норм права щодо регламентації цих відносин. Цей розвиток став можливим завдяки наявності комплексу фактичних суспільних відносин відумерлості спадщини, зокрема відносин щодо виявлення відумерлого майна, управління цим майном, визнання майна відумерлим, розпорядження відумерлим майном. Усі наведені правовідносини формуються з приводу однорідного об'єкта – відумерлого майна. Така цільність прояву відносин та єдність норм щодо їх правового регулювання надає можливість стверджувати, що інститут відумерлості спадщини у системі права України сформований. Незважаючи на виникнення цього правового утворення в об'єктивному праві, у юридичній науці й досі дискусійними є питання щодо природи його галузевої приналежності – це інститут публічного, цивільного або спадкового права, а також його місця у системі права. Для відповіді на ці питання необхідно провести окреме дослідження інституту відумерлості спадщини. Крім того, визначення ознак інституту відумерлості спадщини сприяє розв'язанню не лише наукової проблематики, алей має практичну цінність у вигляді формування пропозицій щодо вдосконалення правового регулювання відносин відумерлості спадщини.

У юридичній науці проблемі відумерлості спадщини приділяли увагу у своїх працях І.В. Жилінкова, Ю.О. Заїка, Л.В. Козловська, Н.С. Кузнєцова, О.І. Нелін, О.О. Первомайський, З.В. Ромовська, Є.О. Рябоконт, Н. Б. Солтис, І.В.Спасибо-Фатєєва, С.Я. Фурса, Ю.Є. Ходика й інші вчені. Віддаючи увагу дослідженням науковців, варто зазначити, що у своїх працях вони практично не торкалися позиції щодо характе-

ристик інституту відумерлості спадщини. Тому виникає необхідність з'ясувати місце інституту відумерлості спадщини у системі права України, та надати його характеристику. Звідси, мета статті – охарактеризувати інститут відумерлості спадщини через доведення його самостійності та визначення місця у системі права України.

При розгляді інституту відумерлості спадщини, як самостійного утворення у межах українського права необхідно встановити його відповідність теоретичним ознакам інституту права, які визначені у теорії права. Найбільш поширеним розумінням інституту права є його визначення як уособленої групи правових норм, які регулюють однорідні суспільні відносини конкретного виду. Його характерними ознаками є те, що він: а) регулює певний вид однорідних суспільних відносин; б) є складовою частиною однієї або декількох галузей права; в) є логічно замкнутою, виокремленою сукупністю норм; г) функціонує автономно відносно самостійно в межах галузі права, тобто регулює суспільні відносини незалежно від інших інститутів права [1, с.250]. Виходячи з наведених характеристик інституту права, застосуємо ці ознаки і до інституту відумерлості спадщини для доведення його існування.

Будь-який інститут права регулює певний вид однорідних суспільних відносин. Для інституту відумерлості спадщини характерні однорідні суспільні відносини, що виникають стосовно одного об'єкта – відумерлості спадщини. Предметом цих відносин буде конкретизоване відумерле майно. Крім об'єкта, для правовідносин відумерлості спадщини властива і власна система суб'єктів, що вступають у ці правовідносини. Систему суб'єктів інституту відумерлості спадщини складають такі учасники відносин: набувач права власності на відумерле майно

(територіальна громада); суб'єкти управління відумерлою спадщиною (установник управління та управитель); суб'єкти звернення із заявою про визнання спадщини відумерлою (органи місцевого самоврядування; кредитори спадкодавця; власники або користувачі суміжних земельних ділянок); допоміжні суб'єкти (суд, нотаріус); заінтересовані особи (спадкоємці, які заявили свої вимоги після визнання спадщини відумерлою). Отже, схожість суспільних відносин відумерлості спадщини обумовлена однорідним об'єктом та власною системою суб'єктів.

Для інституту права властиво те, що він є складовою частиною однієї або декількох галузей права. Можна застосувати цю ознаку й до інституту відумерлості спадщини. Правила відумерлості спадщини встановлені у Книзі 6 «Спадкове право» глави 87 «Здійснення права на спадкування» статті 1277 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України). Згідно з ч.1, 3, 4 ст.1277 ЦК України, у разі відсутності спадкоємців за заповітом і за законом, усунення їх від права на спадкування, неприйняття ними спадщини, а також відмови від її прийняття орган місцевого самоврядування за місцем відкриття спадщини зобов'язаний подати до суду заяву про визнання спадщини відумерлою [2]. Наведене свідчить, що законодавством визначено місце норм відумерлості спадщини саме у спадковому праві. В юридичній науці такий підхід не отримав єдиної підтримки, вчені вказують на своє бачення місця норм відумерлості спадщини у системі цивільного права. На думку О.В. Розгон, за цивільним законодавством України визнання спадщини відумерлою та набуття прав на неї відповідною територіальною громадою є самостійною правовою підставою набуття права власності й територіальна громада, набуваючи прав на відумерлу спадщину, не є спадкоємцем ні за заповітом, ні за законом, оскільки територіальна громада не згадується у жодній черзі спадкоємців за законом. Також слід зазначити, що набуття права власності на відумерлу спадщину є обов'язком відповідної територіальної громади. Відносини правонаступництва на «відумерлу спадщину» за чинним ЦК України прямо не визнаються спадкуванням [3, с.54, 55]. Така позиція дослідниці підкреслює, що відумерлість спадщини може існувати поза спадковим законодавством. Близькою до позиції О.В. Розгон є думка О.Є. Кухарєва. Він вказує, що під терміном «відумерлість» розуміється вид безхазяйного майна, що переходить до держави за правом окупації на підставі принципу суверені-

тету (кінцевим титульним володільцем майна стає той, на чий території воно знаходиться) [4, с.119]. Отже, відумерлість спадщини може розглядатися як підстава виникнення права власності територіальної громади на відумерле майно. Такий підхід надає можливість розглядати правове регулювання суспільних відносин відумерлості спадщини без прив'язки відумерлості спадщини до норм спадкового законодавства, за виключенням ст.1283 ЦК України (правила охорони спадкового майна) та ст.1285 ЦК України (управління спадщиною). Отже, за своєю природою інститут відумерлості спадщини належить до цивільного права.

При цьому процесуальний аспект визнання спадщини відумерлою визначено у главі 9 «Розгляд судом справ про визнання спадщини відумерлою» розділу IV «Окреме провадження» Цивільного процесуального кодексу [5], а також в інших нормативних актах. Так, у ч.6 п.2.2 гл.9 розд. II Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України визначено: якщо є підстави вважати, що спадщина може бути визнана відумерлою, нотаріус повинен повідомити відповідний орган місцевого самоврядування [5]. Крім матеріальних та процесуальних підстав визнання спадщини відумерлою, законодавством визначено і порядок розпорядження відумерлою спадщиною. Так, статтею 30¹ Закону України «Про держану реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень»: рішення органу місцевого самоврядування про передачу в оренду земельної ділянки, що входить до складу спадщини та перебуває в управлінні органа місцевого самоврядування, може прийматися і у разі відсутності державної реєстрації права власності територіальної громади на таку земельну ділянку в Державному реєстрі прав [6].

Рішення щодо виявлення, обліку, розпорядження відумерлою спадщиною приймається відповідно до локального акту, який існує у вигляді рішення конкретного органу місцевого самоврядування. Наприклад, у Порядку поведження з відумерлою спадщиною в місті Луцьку встановлено, що дія Порядку поширюється на відносини, що виникають при визнанні за територіальною громадою міста Луцька права власності на нерухоме майно (земельні ділянки, будинки, будівлі, споруди, жилі та нежилі приміщення у будинках), розташоване в адміністративно-територіальних межах міста, а також на рухоме майно, цінні папери та грошові кошти, що визнані судом відумерлою спадщиною, і регламентує питання виявлення такого майна, його облік,

набуття територіальною громадою прав на нерухоме та рухоме майно [7]. Наявність локальних актів місцевого самоврядування необхідно обов'язково враховувати при розгляді справ у судовому порядку. Судом необхідно застосовувати не лише нормативні акти, а й відповідні акти органа місцевого самоврядування, який виступає у судовому засіданні як заявник або є обов'язковим учасником судового розгляду, залученим іншою особою.

Підсумовуючи аналіз правового регулювання відносин відумерлості спадщини можна зробити висновок, що норми відумерлості спадщини віднесені до декількох галузей права, однак незважаючи на це вони існують у певній єдності, оскільки регулюють однорідні відносини щодо майнових прав на відумерлість спадщини. Отже, інститут відумерлості спадщини є інститутом цивільного права, при цьому його співвідношення із спадковим правом, на сьогодні, є науковою проблематикою. Такий стан пов'язаний з тим, що відумерлість спадщини базується на універсальному правонаступництві, що і виокремлює його в інститут спадкового права. З точки зору сучасної правової регламентації інститут відумерлості спадщини розглядається як інститут спадкового права. Щодо перспективного розвитку цього інституту, то вважаємо, що він займає самостійне місце серед інститутів цивільного права, пов'язаних із виникненням права власності.

Наступною ознакою інституту права є те, що він виступає логічно замкнутою й виокремленою сукупністю норм. Замкнутість норм відповідного інституту проявляється при судовому вирішенні будь-якої справи. Проаналізуємо декілька судових справ за цією ознакою. Наприклад, 19.06.2014 р. суд Краснокутський районний суд Харківської області розглянув заяву прокурора цього ж району, який звернувся в інтересах Мурафської сільської ради з позовом про відумерлість спадщини. При розгляді заяви суд застосував такі норми права: ст.1277 ЦК України, ст.10,11, 209, 212, 214-215, 278 ЦПК України [8]. В іншій справі від 19.06. 2017 р. Дружківський міський суд Донецької області застосував ст.1277 ЦК України, ст.10, 11, 60, 61, 131, 209, 212-215, 274-278 ЦПК України, розглянувши цивільну справу за заявою виконавчого комітету Дружківської міської ради про визнання спадщини відумерлою [9]. Цікавою є позиція апеляційного суду стосовно застосування норм права у сфері відумерлості спадщини. Так, 29.11.2017 р. колегія суддів судової палати у цивільних справах Апеляційного суду Кіровоградської області

розглянула заяву Луполівської сільської ради Благовіщенського району (зацікавлена особа – Благовіщенська районна державна нотаріальна контора) про визнання спадщини відумерлою. Судом було застосовано правила ст.1277 ЦК України про відумерле майно [10]. Наведені справи свідчать, що судами застосовується виключно замкнута система норм у справах про визнання спадщини відумерлою. При цьому суди керуються нормами ЦПК України стосовно стадії провадження у зв'язку з чим застосування норм ЦПК України може змінюватися, але матеріальна норма у вигляді ст.1277 ЦК України застосовується завжди. Такий підхід вказує, що норми відумерлості спадщини існують у єдності та не потребують додаткового залучення норм права з інших інститутів права. Варто звернути увагу, що судами не застосовуються положення/порядки про відумерле майно відповідних органів місцевого самоврядування, віддаючи перевагу саме нормам цивільного законодавства. Вважаємо, що у судових рішеннях варто визначати і локальні акти, які встановлюють повноваження відповідного органу місцевого самоврядування щодо відумерлого майна. Підсумовуючи зазначимо, що норми інституту відумерлості спадщини існують у замкнутій системі, яка є певним чинним незалежною від норм інших інститутів цивільного права.

Ще одна ознака інституту права проявляється в тому, що він функціонує автономно відносно самостійно в межах галузі права, тобто регулює суспільні відносини незалежно від інших інститутів права. Автономність інституту відумерлості спадщини у межах цивільного права обумовлена тим, що відносини відумерлості спадщини виникають стосовно специфічного об'єкта відумерлості спадщини. У юридичній літературі існує думка щодо співвідношення відумерлої спадщини та безхазяйного майна. Наприклад, І.Ю. Аккуратов стверджував, що відумерле майно є різновидом безхазяйного [11, с.8]. Така думка не підтримується більшістю дослідниками. Звернемо увагу, що О.П. Печений вказує на відмінність понять відумерлої спадщини та безхазяйного майна, через різницю у процедурі визнання такого майна та порядку переходу права власності до територіальної громади. Процедура визнання майна безхазяйним та реєстрація права власності на нього не можуть бути застосовані, оскільки мова йде про припинення права власності внаслідок смерті власника, а також набуття права власності на спадщину, визнану судом відумерлою, та регулюється законодавством

як окрема чітко визначена процедура [12, с.254]. Таку ж думку відстоює і Є.О. Рябокони. Він зазначає, що перехід у власність держави відумерлого майна має зовнішню схожість з надходженням до держави безхазяйного майна. Утім те, що спадщина з моменту відкриття до моменту прийняття її спадкоємцем (у даному разі – державою) тимчасово не має свого суб'єкта, зовсім не означає існування протягом цього періоду безсуб'єктного майна, яке нікому не належить [13, с.42]. Досліджуючи наведену дискусію варто приєднатися, до точки зору щодо чіткого розмежування безхазяйного та відумерлого майна. Така позиція ґрунтується і на роз'ясненні Міністерства юстиції України «Деякі аспекти набуття права власності на об'єкти безхазяйного нерухомого майна» від 13.10.2011 р., у якому зазначено, що найпоширенішою помилкою зацікавлених органів влади є намагання поширити процедуру набуття права власності на нерухоме майно як безхазяйне у разі смерті власника нерухомого майна та відсутності спадкоємців на зазначене майно. Процедура визнання майна безхазяйним та реєстрація права власності на нього не може бути застосована, адже йдеться про підставу припинення права власності – смерть власника, а також про підставу набуття права власності на спадщину, що визнана судом відумерлою і регулюється цивільним законодавством як окрема чітко визначена процедура [14]. Отже, інститут безхазяйного майна не може бути застосовано на відносини відумерлості спадщини. Таким чином, інститут відумерлості спадщини функціонує автономно і не має підстав його замінювати іншою правовою категорією.

Наведене дослідження стосовно співвідношення ознак інституту права та інституту відумерлості спадщини дозволяє зробити висновок,

що інститут відумерлості спадщини є самостійним інститутом цивільного права, який за правовою регламентацією знаходиться у системі норм спадкового права. Таке розташування норм відумерлості спадщини вже фактично не відповідає існуючим правовідносинам відумерлості спадщини, оскільки зв'язок відумерлості спадщини та спадкових відносин є похідним від норм спадкового права. Така позиція дозволяє запропонувати введення у гл.24 «Набуття права власності» розд.І «Право власності» кн.3 «Право власності та інші речові права» правову норму щодо набуття права власності на відумерлу спадщину. Введення норми щодо набуття права власності на відумерле майно у вказану главу надасть можливість чіткіше розмежувати різні підстави набуття права власності на майно, що фактично не має власника. Крім того, це надасть можливість фактично закріпити вже існуючий інститут відумерлості спадщини у цивільному праві.

На підставі проведеного дослідження можна зробити такі висновки. Інститут відумерлості спадщини є самостійним інститутом цивільного права. Для нього характерні: наявність однорідних суспільних відносин, що виникають стосовно одного об'єкта – відумерлості спадщини; власна система суб'єктів; він є складовою частиною цивільного права; норми інституту відумерлості спадщини виступають як логічна замкнута, виокремлена сукупність норм; він функціонує автономно відносно самостійно в межах цивільного права. Безумовно, запропонована характеристика інституту відумерлості спадщини є авторською позицією з цього складного й дискусійного питання, а тому тематика дослідження інституту відумерлості спадщини є перспективною темою подальших наукових досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Загальна теорія держави і права: підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін.; за ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України М. В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України О. В. Петришина. Харків : Право, 2009. 584 с.
2. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 435–IV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
3. Розгон О. В. Визнання спадщини відумерлою як самостійна правова підстава набуття права власності територіальною громадою // Проблеми цивільного права та процесу: матеріали наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті проф. О. А. Пушкіна (22 травня 2010 р.). Харків : Харківський національний університет внутрішніх справ, Навчально-науковий інститут права, економіки та соціології, 2010. С. 53–55.
4. Кухарев О. Є. Визнання спадщини відумерлою: окремі питання правозастосування. *Часопис цивільного і кримінального судочинства*. 2013. № 4. С. 119–128.
5. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18.03.2004 № 1618–IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1618-15/page?text=%E2%B3%E4%F3%EC>.

6. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень : Закон України від 01.07.2004 № 1952–IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1952-15/page?text=%E2%B3%E4%F3%EC>.
7. Порядок поводження з відумерлою спадщиною в місті Луцьку. URL: http://www.lutskrada.gov.ua/sites/default/files/dodatok_do_proektu_rishennya_0.doc.
8. Рішення Краснокутського районного суду Харківської області у справ № 627/444/14-ц. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/39687290>.
9. Рішення Дружківського міського суду Донецької області. Провадження № 2-о/229/135/2017. ЄУН 229/1809/17. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/67204024>.
10. Рішення Апеляційного суду Кіровоградської області. Провадження № 22-ц/781/1093/17. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/70622577>.
11. Аккуратов И. Ю. Признание права собственности на бесхозяйное имущество по ГПК и АПК РФ. *Арбитражный гражданский процесс*. 2005. № 1. С. 6–8.
12. Печеный О. П. Наследственное право. Харьков : Фактор, 2012. 368 с.
13. Рябокони Є. О. Перехід виморочного майна до держави як випадок універсального правонаступництва. *Науковий вісник Чернівецького університету. Серія Правознавство*. 2001. Вип. № 105. С. 41–45.
14. Деякі аспекти набуття права власності на об'єкти нерухомого майна : роз'яснення Міністерства юстиції України від 13.10.2011 р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/n0065323-11?nreg=n0065323-11&find=1&text=%E2%B3%E4%EC&x=0&y=0>.

REFERENCES

1. Tsvik, M. V., Petryshyn, O. V., & Avramenko, L. V. etc.; Tsvik, M. V., & Petryshyn, O. V. (Red.). (2009). *Zahal'na teoriya derzhavy i prava: pidruchnyk* [General theory of state and law: a textboo]. Kharkiv: Pravo (in Ukr).
2. *Tsyvil'nyy kodeks Ukrayiny* [Civil Code of Ukraine]. Zakon Ukrayiny (16.01.2003 № 435–IV). Retrieved from: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (in Ukr).
3. Rozhon, O. V. (2010). Vyznannya spadshchyny vidumerloyu yak samostiyna pravova pidstava nabuttya prava vlasnosti terytorial'noyu hromadoyu [Recognition of the inheritance from the dead as an independent legal basis for the acquisition of ownership by the territorial community]. In: *Problemy tsyvil'noho prava ta protsesu: materialy nauk.-prakt. konf., prysvyach. Pam'yati prof. O. A. Pushkina* (22.05.2010). Kharkiv: Kharkivs'kyy natsional'nyy universytet vnutrishnikh sprav, Navchal'no-naukovyy instytut prava, ekonomiky ta sotsiologiyi (s. 53–55) (in Ukr).
4. Kukharyev, O. YE. (2013). Vyznannya spadshchyny vidumerloyu: okremi pytannya pravozastosuvannya [Recognition of inheritance from the death: separate issues of law enforcement]. *Chasopys tsyvil'noho i kryminal'noho sudochynstva*, (4). 119–128 (in Ukr).
5. *Tsyvil'nyy protsesual'nyy kodeks Ukrayiny* [Civil Procedural Code of Ukraine]. Zakon Ukrayiny (18.03.2004 № 1618–IV). Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1618-15/page?text=%E2%B3%E4%F3%EC> (in Ukr).
6. *Pro derzhavnu reyestratsiyu rechovykh prav na nerukhome mayno ta yikh obtyazhen'* [On the state registration of real rights to real estate and their encumbrances]. Zakon Ukrayiny (01.07.2004 № 1952–IV). Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1952-15/page?text=%E2%B3%E4%F3%EC> (in Ukr).
7. *Poryadok povodzhennya z vidumerloyu spadshchynoyu v misti Luts'ku* [The procedure for dealing with an enduring legacy in the city of Lutsk]. Retrieved from: http://www.lutskrada.gov.ua/sites/default/files/dodatok_do_proektu_rishennya_0.doc (in Ukr).
8. *Rishennya Krasnokut's'koho rayonnoho sudu Kharkivs'koyi oblasti u spravi № 627/444/14-ts* [The decision of Krasnokutsky district court of Kharkiv region in case number 627/444/14-ts.]. Retrieved from: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/39687290> (in Ukr).
9. *Rishennya Druzhkivs'koho mis'koho sudu Donets'koyi oblasti*. [Decision of Druzhkovsky City Court of Donetsk Region.]. Provadzhennya № 2-о/229/135/2017. YEUN. Retrieved from: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/67204024> (in Ukr).
10. *Rishennya Apelyatsiynoho sudu Kirovohrads'koyi oblasti* [Decision of the Court of Appeal of the Kirovograd region]. Provadzhennya № 22-ц/781/1093/17. Retrieved from: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/70622577> (in Ukr).
11. Akkuratov, I. YU. (2005). Priznaniye prava sobstvennosti na beskhoyzaynoye imushchestvo po GPK i APK RF [Recognition of ownership of ownerless property under the CCP and the AIC of the Russian Federation]. *Arbitrazhnyy grazhdanskiy protsess*, (1). 6–8 (in Russ).

12. Pechenyi, O. P. (2012). *Nasledstvennoye pravo* [Inheritance law]. Khar'kov: Faktor (in Russ.).
13. Ryabokon', YE. O. (2001). Perekhid vymorochnoho mayna do derzhavy yak vypadok universal'noho pravonastupnytstva [Transition of outsized property to the state as a case of universal successio]. *Naukovyy visnyk Chernivets'koho universytetu. Seriya Pravoznavstvo*, (105). 41–45 (in Ukr).
14. *Deyaki aspekty nabuttya prava vlasnosti na ob'yekty nerukhomoho mayna* [Some aspects of acquiring title to real estate]. Roz'yasnennya Ministerstva yustytysiyi Ukrayiny (13.10.2011). Retrieved from: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/n0065323-11?nreg=n0065323-11&find=1&text=%E2%B3%E4%EC&x=0&y=0> (in Ukr).

Надійшла 22.11.2017

Гуменюк К. П. Характеристика інституту відумерлості спадщини. Форум права: електрон. наук. фахове вид. 2017. № 5. С. 106–111. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2017_5_16.pdf

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.1193970>

Розглянуто інститут відумерлості спадщини як самостійний інститут цивільного права. Запропоновано авторську характеристику цього інституту: наявність однорідних суспільних відносин, що виникають стосовно одного об'єкта – відумерлості спадщини, власна система суб'єктів, він є складовою частиною цивільного права; норми інституту відумерлості спадщини виступають як логічна замкнута, виокремлена сукупність норм; він функціонує автономно відносно самостійно в межах цивільного права, є похідним від норм спадкового права.

Ключові слова: *інститут, відумерлість спадщини, характеристика, система права, суспільні відносини, правове регулювання*

***

Гуменюк К.П. Характеристика інститута выморочности наследства

Рассмотрен институт выморочности наследства как самостоятельный институт гражданского права. Предложена авторская характеристика этого института: наличие однородных общественных отношений, возникающих в отношении одного объекта – выморочности наследства, собственная система субъектов, он является составной частью гражданского права; нормы института выморочности наследства выступают как логическая замкнутая, выделенная совокупность норм; он функционирует автономно относительно самостоятельно в пределах гражданского права, является производным от норм наследственного права.

Ключевые слова: *институт, выморочность наследства, характеристика, система права, общественные отношения, правовое регулирование*

***

Gumehyuk K.P. Characteristics of the Escheat Institute

The author of the article considers the institute of escheat as an independent institute of civil law. The role of the institute of escheat is determined in the system of law of Ukraine and gave its characteristic: the existence of homogeneous social relations that arise in relation to one object – from the decay of the inheritance, the own system of subjects, it is an integral part of civil law; the norms of the institution of escheat act as a logical closed, isolated set of norms; it functions independently in relation to itself within the limits of civil law, is derived from the rules of inheritance law.

It is found out that for the institute of escheat is characterized by homogeneous social relations, which arise in relation to one object – from the decay of the inheritance. The subject of these relations is a specified immovable property. It is specified that for the legal relationship from the decay of the inheritance is inherent own system of subjects entering into these legal relationships. The system of subjects of the Institute of the decay inheritance the following participants: the acquirer of ownership of the immovable property; management entities from the legacy inheritance; subjects of application for declaration of inheritance from the dead; auxiliary subjects; interested persons. Consequently, the similarity of social relations from the decay of the inheritance is due to a homogeneous object and its own system of subjects.

It is concluded that the norms of the escheat are classified in several branches of law, but nevertheless, they exist in a certain unity, since they regulate homogeneous relations regarding the property rights to the death of the inheritance. Although the Institute of the escheat is an institution of civil law, but its relationship with inheritance law is, today, a scientific issue. This is due to the fact that the death of the inheritance is based on universal succession, which separates it into the institution of inheritance law.

Key words: *institute, escheat, characteristics, legal system, public relations, legal regulation*